

Biskup malé postavy, ale velkého života

*Kázání při příležitosti 65. výročí úmrtí Antona Aloise Webera, Vlčí Ho-
ra, sobota 14. 9. 2013, 14.00 hodin*

Milí přátelé,

sešli jsme se dnes ve Vlčí Hoře při zvláštní příležitosti. Chceme si připomenout zdejšího rodáka, jehož pozemský život skončil před pětadesáti lety a dvěma dny. Bylo to v Litoměřicích, v městské nemocnici. Zemřel tam tehdy muž, který se nedožil ani jednasedmdesáti let. Muž, který byl malé postavy, slabého zdraví, muž utrápený životem. Jmenoval se Anton Alois Weber a 16 let byl 16. litoměřickým biskupem.

Jsem rád, že jsme dnes tady, v místě, kde se narodil a prožil své dětství. Po skončení této bohoslužby a dalším programu se vydáme k jeho rodnému domu, abychom tam položili kytici. Až uvidíme, jak jeho rodný dům vypadá, že jsou to vlastně ruiny v divoké vegetaci, uvědomíme si, že je to více než symbolické. Naše historická paměť, přetnutá válečnými a poválečnými událostmi, zbořená dramatickými zvraty osudů mnoha milionů lidí a zarostlá náletovými dřevinami zapomnění a nezájmu, poskytuje velmi smutný a žalostný pohled.

Nemáme dost sil a prostředků, abychom Weberův rodný dům postavili do jeho bývalé krásy, máme však dosti zájmu, odvahy a sil postavit si před oči obraz jeho osobnosti, člověka postavou sice malého, ale tím, jak prožil svůj život, bezesporu velikého.

Nechci zde připomínat celý Weberův život, to bude ostatně tématem přednášky, která bude následovat po bohoslužbě, a mnoho zajímavého se můžete dočíst i v knize, která před dvěma dny vyšla. Rád bych se zastavil jen u několika postřehů, které mě na životě litoměřického biskupa Antona Aloise zaujaly.

1. Prvním je jeho vzdělání. Chlapec z obyčejné, nijak bohaté rodiny z Wolfsbergu, nemalé obce, se dostal nejprve do Bohosudova do tzv. malého semináře, kde studoval gymnázium, jež zakončil s výborným prospěchem. Mnohem důležitější však bylo jeho vzdělání vysokoškolské. Byl totiž poslán do Říma, kde pobýval v Collegiu Bohemicu, papežské koleji pro studenty z českých zemí. V době, kdy se začalo šířit nacionální a protikatolické hnutí „Los von Rom“, on v Římě zís-

kával nový pohled na svět. Pohled viděný ze světového centra katolické církve, navíc v době, kdy papež přestal být světským panovníkem, ale stával se víc a více světovou autoritou, a to především autoritou duchovní a morální. Zde se naučil vidět věci s určitým nadhledem, univerzalitou a poznal tak, že úzké národní nebo spíše národní zájmy nejsou ku prospěchu všech, ale jen úzkého okruhu lidí, zatímco jinou skupinu lidí dostávají do izolace a „na druhou kolej“. To, co jsme slyšeli v evangeliu, totiž určitý cvik ve vidění světa, mu později pomohl vidět mnohem dál, než viděli lidé jeho doby, a to i představitelé církve.

Ježíš říká: *„Když vidíte, že na západě vystupuje mrak, hned říkáte: ‚Přijde déšť‘ a bývá tomu tak. Když však vane vítr z jihu, říkáte: ‚Bude horoko‘ a bývá. Pokrytci! Úkazy na zemi i na obloze umíte posoudit; jak to, že nedovedete posoudit tuto dobu: Proč sami od sebe nerozeznáte, co je správné?“ (Lk 12, 54-57)* Anton Alois Weber se naučil posoudit znamení doby, a to právě v Římě, kde měl dobrý rozhled vskutku do celého světa. Není bez zajímavosti, že Němec Anton Weber se právě v Římě se naučil česky.

Na životě tohoto muže vidíme, jak je důležité dobré vzdělání a dobrá formace člověka. Ano, vzdělání je jednou z mála hodnot, do níž se vyplatí investovat v každé době a za všech okolností. Důležité je, aby toto vzdělání bylo cestou za pravdou a výchova aby byla cestou za dobrem a krásou.

2. Druhou vlastností, které si na Antonu Aloisi Weberovi vážím, je schopnost toto své poznání a z něho plynoucí přesvědčení předat druhým. Dělal to po téměř třicet let svého života jako katecheta, učitel, a dokonce jako ředitel školy. On, Němec, učil v Ústí nad Labem nejen katechismus, ale také češtinu a ze spisů, které se zachovaly, můžeme obdivovat krásu jeho jazyka. Když se stal biskupem, ujal se jiné katedry, vlastně katedry ve vlastním slova smyslu, totiž katedry biskupské, po níž se kostel, v němž se tato katedra nachází, nazývá katedrálou. V jeho pastýřských listech, v jeho dopisech i dalších projevech vidíme, že dokázal formulovat názory na zcela nové jevy, mezi něž v neposlední řadě patřilo stále rostoucí národní napětí mezi Čechy a Němci a postupující mor národního socialismu. To, co dnes považujeme za samozřejmé, totiž přesvědčení, že lidé mají mnohem více společného než rozdílného, že jsou si všichni rovni a že tedy nemá cenu, ba naopak, že je velmi škodlivé, se stavět do národních táborů, které budou navzájem nepřátelské, hlásal ze svého biskup-

ského stolce z hloubky přesvědčení své křesťanské, katolické víry. Katolický znamená všeobecný, univerzální. Není tedy důležité, zda se modlíme „Otče náš“ nebo „Vater unser“, ale že tuto pravdu žijeme, že jsme totiž děti jednoho Boha, kterého nazýváme Otcem, že jsme tedy bratřími a sestrami, lidmi se stejnou hodnotou a důstojností, které navzájem pojí vazby lásky a vzájemné úcty. Není důležité, kdo má pravdu, ale to, že žijeme, jak nejlépe umíme. O tomto Weberově přesvědčení nás ujišťují jeho mnohé výroky, jako například i ten z doby po Mnichovské dohodě: *„Budiž zároveň poukázáno k tomu, že mír a pokoj do rozbouřených myslí nikterak se nenavráť nárůživými rozpravami o denních událostech a názorech, nýbrž jen tehdy, bude-li každý věrně a svědomitě konati své křesťanské a občanské povinnosti a podporovati činitele ku smírnému projednávání povolane modlitbou, obětmi všeho druhu a přijímáním svatých svátostí.“ (podzim 1938).* Člověk, který vidí dál, protože poznal Boží úmysly s člověkem, a tyto úmysly předává dál, se nazývá prorok.

3. Třetí vlastností, která mě na biskupu Antonu Aloisi Weberovi uchvacuje, je jeho vytrvalost a – jak se dnes říká – názorová konsistence v dobách všeho druhu, tedy v době jeho biskupské služby bohužel v dobách zlých a ještě horších. Plní tak beze zbytku poslání biskupa, o němž jsme slyšeli v prvním čtení: *„Zapřísahám tě před Bohem a před Kristem Ježíšem, který bude soudit živé i mrtvé, zapřísahám tě při jeho slavném příchodu a království: Hlásej slovo! Přicházej s ním, ať je to vhod či nevhod, usvědčuj, zakazuj, povzbuzuj s všestrannou trpělivostí a znalostí nauky. Přijde totiž doba, kdy lidé nesnesou zdravé učení, nýbrž si podle vlastních choutek nahromadí učitele, kteří šimrají jejich uši; odvrátí sluch od pravdy a obrátí se k bájím. Ty však buď ve všem rozvážný, vytrvalý ve zkouškách, pracuj jako hlasatel evangelia, dobře konej svoji službu.“ (2 Tim 4, 1-5)* Ze svědectví Weberových současníků víme, že byl spíše tichým, snad i bázlivým člověkem, a člověkem chatrného zdraví. Byl však jasného ducha a věděl, že je třeba vytrvat na cestě pravdy, ať to stojí, co to stojí. Postupem doby, která se pravdě vysmívala a v níž lidé ohýbali hlavu i páteř, ať pro svůj vlastní prospěch nebo ze strachu, on zůstává věrný svému poslání – navzdory svému naturelu. Pravdu nechápe jako průnik politických kompromisů odhlasovaných v jakémsi grémiu, ale jako poznanou a uznanou evidentní skutečnost. Postupem času se tak stává vskutku světlem na svícnu a městem na hoře, jak o tom čteme v evangeliu. Zároveň se však stává nepohodlným, protože je výčitkou. Jeho vnější činnost je stále více omezována, ale jeho postoj je stále vzácnější. Paradoxem doby je, že za války byl trnem v oku nacistům, po válce „ví-

těžům“. Nakonec byl donucen k rezignaci (a zda to bylo okolnostmi nebo zásahem určitých lidí, to teprve čeká na vysvětlení). Umírá na prahu nové totality, zcela zničen a opuštěn lidmi. Avšak věrný Bohu a sobě samému. Takovému člověku se ve starověku říkalo „martyr“ neboli svědek, což se překládá jako mučedník.

Milí přátelé,

život biskupa Antona Aloise Webera, rodáka z této nádherné obce, není jen připomínkou dramatické minulosti. Poselství jeho života je více než aktuální. I my žijeme v době plné nejrůznějších partikulárních zájmů a ohýbání pravdy, kde se pomalu, ale jistě stává člověk člověku vlkem. Čelit tomu můžeme po vzoru Weberově: dobrým vzděláním, které bude celoživotním procesem a které nám umožní udělat si na svět kolem sebe i v nás pravdivý názor s patřičným nadhledem, odvozováním „své pravdy“ od pravdy evidentní a poznané a úctou k takto poznané pravdě svým životním postojem, ať to stojí, co to stojí. S křivou páteří a prolhanými ústy lze sice podlézt leccjakou překážku, ale o vítězství nemůže být ani řeči.

Co učinilo Antona Aloise Webera tak silným člověkem navzdory jeho přirozenosti? Byla to víra v Boha, tedy ne víra v něco, ale v někoho, s kým udržoval živý a důvěrný kontakt po celý život a který mu byl oporou v jakékoli situaci, jak o tom ostatně sám svědčí: *„Pán církev svou neopustí, neboť Ježíš Kristus jest týž včera dnes i na věky.“ – Proto jest arcipastýřův vzhled do budoucnosti pevný a důvěry plný přes všechnu zasmušilost doby přítomné. K tomuto potěšnému postoji arcipastýře opravňuje přesvědčení, že není osamocen, ať přijde cokoli!“* (Pastýřský list ze dne 24. února 1938).

Kéž se nám život šestnáctého biskupa litoměřického Antona Aloise Webera stane trvalou inspirací!

P. Stanislav Příbyl, generální vikář